

Hankintalain uudistus 2025

Yrittäjyyden neuvottelukunta 27.2.2025

Johtava asiantuntija Riikka Hietanen

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Sisälllys

- 1. Taustalla Pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelma**
- 2. Valmisteluprosessi**
- 3. Ehdotettavat muutokset**
  - Hankinnan valmistelu
  - Sidosyksikkösäätely
  - Elintarvikkeet ja huoltovarmuus
  - Sosiaali- ja terveystalvelut
  - Oikeussuoja
  - Muut kuin hallitusohjelmasta tulevat muutokset
- 4. Seuraavaksi**

Pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelma

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Pääministeri Petteri Opron hallituksen ”Vahva ja välittävä Suomi” – hallitusohjelma

- **Hallitus tavoittelee julkisten hankintojen tehostamisella merkittäviä kustannussäästöjä keskipitkällä aikavälillä.**
- **Hallitusohjelmassa hankinnat ja myös hankintalaki vahvasti esillä eri politiikkatavoitteiden näkökulmasta**
  - Markkinoiden toimivuuden edistäminen ja kilpailun lisääminen, kilpailuneutraaliteetti
  - Säästöt ja tehokkuus julkisissa hankinnoissa
  - Elintarvikeketjun tasapainon kehittäminen
  - Huoltovarmuus

Vahva ja välittävä Suomi

Neuvottelutulos hallitusohjelmasta 16.6.2023

Hankintalain valmistelun osa-alueet

Vahva ja
välittävä
Suomi

Neuvottelutulos hallitusohjelmasta 16.6.2023

Hankintalain valmistelun osa-alueet

Kilpailun lisääminen, säästöt

Sidos
yksikkö
sääntelyn
uudistaminen

Hankintojen
valmistelu

Alakohtaiset asiat mm.

- Elintarvikeketju
- SOTE
- Huoltovarmuus

Oikeussuoja/
muutoksenhaku

Säädöshuolto

Keväällä 2023 rauenneen HE:n tietyt kokonaisuudet:
mm. törkeät ympäristörikokset pakollisiksi
poissulkuperusteiksi

Hallitus
ohjelma

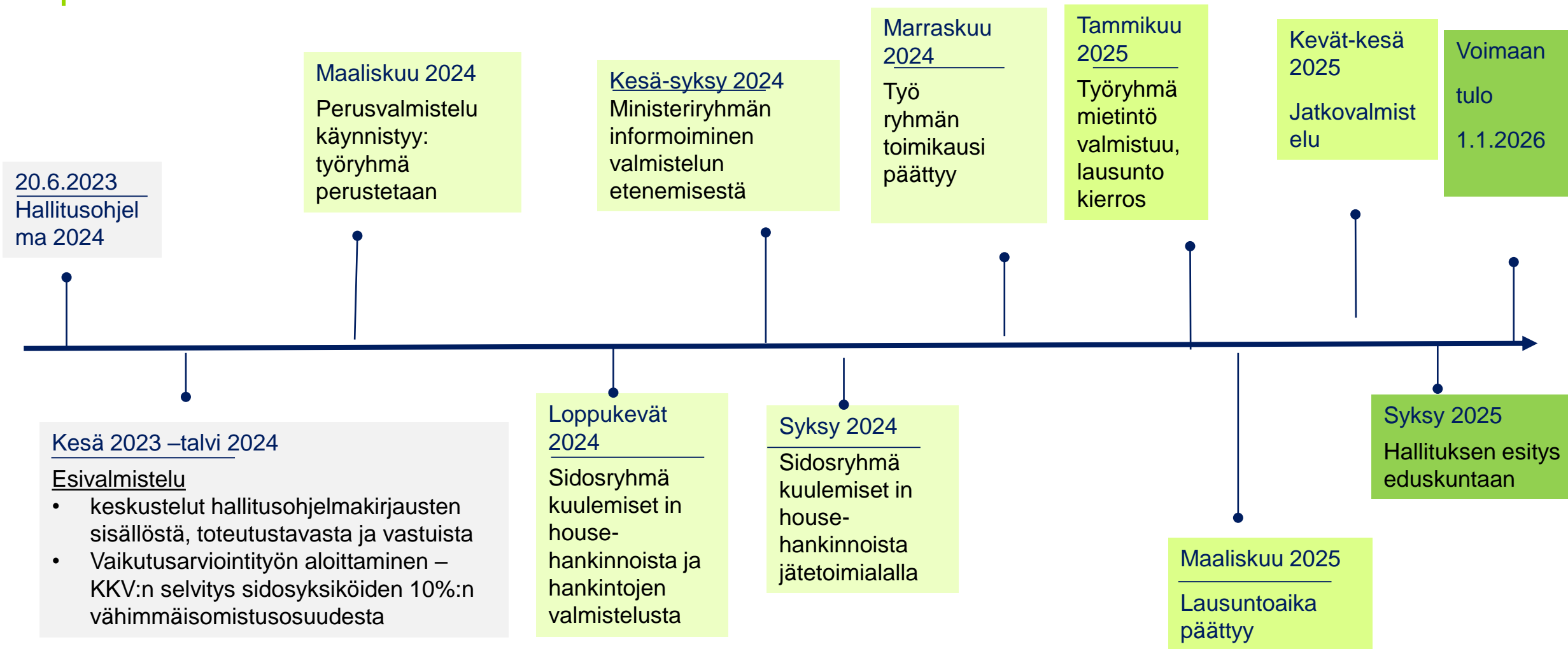
Hallitus
ohjelman
ulkopuolelta

Valmisteluprosessi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Hankintasääntelyn uudistaminen: askelmerkkejä

Työryhmätyöstä

- Työryhmä 1.3-30.11.2024
- PJ Jan Hjelt TEM,
- Jäsenet VM, MMM, STM, YM, PLM, OM, KKV, Suomen Kuntaliitto, Hyvil Oy Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen yrittäjät,
- Asiantuntijajäsen Hansel Oy
- Sihteeristö TEM ja Julkisten hankintojen neuvontayksikkö
- Kokouksia 16
- Valmistelun aikana kuultiin noin 50 asiantuntijaa eri organisaatioista

Hankinnan valmistelu

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Hankinnan valmistelu

1. *Velvoite uudelleen kilpailuttamiseen, mikäli saatu vain yksi tarjous. Tästä voidaan poiketa vain erityisen painavasta syystä.*
2. *EU-kynnysarvon ylittävä hankinta voidaan olla jakamatta osiin vain erityisistä syistä ja mahdollistetaan ratkaisusta valittaminen.*
3. *Markkinavuoropuhelu lähtökohtaiseksi osaksi hankintaprosessia*
4. *Velvoitetaan hankintayksiköitä tekemään yli 10 miljoonan euron hankinnoista analyysi, jossa arvioidaan hankintamallin soveltuvuus ja ennakoidaan kustannuksia.*

→ **Mietinnössä/HE-luonnoksessa ratkaisuna** valmisteluun liittyvien hallitusohjelmakirjausten toteuttaminen kootusti.

→ Lähtökohtana pakollisuus, mutta poikkeamisperusteita

→ markkinakartoitus vapaaehtoinen alle 10 meur hankinnoissa.

→ **Markkinakartoituksen käyttämiseen tulisi kuitenkin vahva kannuste** uudelleenkilpailuttamisen välttämisen ja hankinnan osiin jakamatta jättämistä koskevan valitusmahdollisuuden takia

Hankinnan valmistelu (65 §, 75 §, 146 §)

Markkinakartoitus sekä hankintamallin soveltuvuuden arviointi

- Tarkennetaan markkinakartoitusta (65§) ja hankinnan valmisteluun osallistumista koskevia sääntöjä, ja kannustettaisiin hankintayksiköitä markkinakartoituksen nykyistä laajempaan käyttöön hankinnan valmistelussa.
- Vapaaehtoista alle 10M€ hankinnoissa. Markkinakartoituksen käyttö ja toteutustavan valinta jäisivät kuitenkin edelleen hankintayksikön harkintaan.
- Velvoite yli 10M€n hankinnoissa tehdä markkinakartoitus tai muuten toteuttaa hankintamallin soveltuvuuden arviointi osana hankinnan valmistelua

Hankintojen osiin jakaminen

- EU-kynnysarvot ylittävä hankinta lähtökohtaisesti jaettava osiin (75§)
- Poikkeaminen eli hankinnan osiin jakamatta jättämisen tulee perustua markkinakartoitukseen tai muuhun hankinnan toteutustapaa koskevaan selvitykseen.
- Poikkeuksia mm hallintokustannusten nousu, hankintakokonaisuuden hallittavuus ja riskit, ulkomaisten yritysten houkuttelu yms.
- Mahdollistetaan valitus päätöksestä olla jakamatta hankinta osiin (146§)

Kilpailutuksen uusiminen yhden tarjouksen tilanteessa (125 §)

- Hankintamenettelyn keskeyttäminen (uudelleen kilpailuttaminen), jos vain yksi tarjous. (125 §)
- Ei velvoitetta, jos hankintayksikkö on valmistellut hankinnan huolellisesti (esim. tehnyt markkinakartoituksen). Velvoite uudelleen kilpailuttamiseen koskisi samaa hankintaa vain yhden kerran.

Sidosyksikkösääntely

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Sidosyksikköhankinnat - hallitusohjelma

- Hyvinvointialueet voivat organisoida ydintoimintansa erilaisilla organisatorisilla malleilla, myös yhtiömuotoisesti. Hankintalain sääntelyn kiertämiseen in house -yhtiöiden kautta tulee kuitenkin puuttua lainsäädännön ja tehostetun valvonnan keinoin (s.44)
- Hallitus parantaa julkisen sektorin tehokkuutta sekä vahvistaa alueellista elinvoimaa ja yrittämisen edellytyksiä rajaamalla julkisen sektorin mahdollisuuksia tuottaa in house-yksiköissä sellaisia tukipalveluita, joissa on olemassa toimiva markkina, kuten siivous-, taloushallinto-, ruoka- ja ICT-palveluissa.
- Hallitus varmistaa julkisten hankintojen tehokkuutta ja mahdollistaa julkishallinnon joustavat toimintatavat uudistamalla sidosyksiköjä sekä muuta julkisen vallan markkinatoimintaa koskevaa sääntelyä.
- Rajoitetaan hankintayksiköiden mahdollisuuksia kiertää hankintalakia sidosyksiköiden avulla.

”Sidosyksikön omistukselle asetetaan yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistus prosentti (10 %).”

- Lainsäädäntö kirjoitetaan tavalla, joka mahdollistaa jatkossakin kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävien järjestämisen yhtiömuodossa silloin, kun se ei vääristä kilpailua, sekä tavalla, joka turvaa huoltovarmuuden, potilasturvallisuuden, kielelliset oikeudet tai muun vastaavan painavan julkisen intressin
- Tiukennetaan lainsäädäntöä siten, että sidosyksikköhankintoja voidaan tehdä vain silloin, kun ne ovat kokonaistaloudellisesti edullisempia kuin markkinoilla toimivat vaihtoehdot tai kun tähän on muu erityisen painava julkinen intressi.
- Hallitus uudistaa kuntalakia ja hyvinvointialuelakia huomioimaan paremmin taloudellinen vastuullisuus ja kuntien yritystoiminnan markkinavaikutukset.
- Yhtenäistetään sidosyksiköiden ulosmyyntirajat enintään 5 prosenttiin ja enintään 500 000 euroon in house-yhtiöiden liikevaihdosta.

Sidosyksikköhankinnat (15 §)

- **10%:n omistusosuusvaatimus,**
- *Tätä lakia ei sovelleta hankintaan, jonka hankintayksikkö tekee sidosyksiköltään. Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä, jossa hankintayksikön omistusosuus on vähintään 10 prosenttia. Sidosyksikköä koskevaa 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimuksessa tulee huomioida emoyhtiö ja sen tytär- ja osakkuusyhtiöt. Lisäksi edellytyksenä on, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa sidosyksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikoihinsa ja että sidosyksikkö harjoittaa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa.*
- **Omistusosuusrajan tulkinnassa huomioitaisiin emo, tytär- ja osakkuusyhtiöt**
  - Rajatut poikkeukset – mahdollista vain erityislaissa
  - Kaikilla toimialoilla sama omistusraja: jätealan erityispiirteet voidaan huomioida pidemmällä siirtymäajalla

Sidosyksikköhankinnat, siirtymäaika (174 §)

- **10%-omistusosuusvaatimuksen siirtymäaika:**
  - Siirtymäaika keskeinen keino pehmentää mahdollisia haitallisia vaikutuksia
  - Liian lyhyt siirtymäaika: ostajia samaan aikaan markkinoilla → voi nostaa hintoja tai johtaa siihen, että kunnat tekevät omana työnä; saatavuusongelmien lisääntyminen, jos markkinat ei kehity
  - Liian pitkä siirtymäaika: ei toteuta HO-tavoitetta vaikuttavasti.
- **Laki voimaan 1.1.2026 alkaen,**
- **1.1.2026-30.6.2026 mahdollisuus tehdä uusia max. 1 vuoden pituisia sopimuksia edellyttäen, että muut 15 §:n mukaiset sidosyksikkövaatimukset täyttyvät.**
- **Siirtymäaika 1,5 vuotta, jätealalla 2,5 vuotta, jonka aikana olemassa olevia sopimuksia voi hyödyntää)**

Elintarvikkeet ja huoltovarmuus

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Hallitusohjelmakirjaukset elintarvikeketjusta, ruokahuollosta ja huoltovarmuudesta

Elintarvikkeet

- *Hallitus sitoutuu Maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien parlamentaarisen arviointiryhmän loppuraporttiin ja aloittaa välittömät toimenpiteet esitysten toteuttamiseksi, jotta alkutuottajan asema ja koko elintarvikeketjun tasapaino kehittyvät nykyistä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Keskeisimmät toimet ovat elintarvikemarkkina-, kilpailu- ja hankintalain tarkastelu ja muuttaminen sekä elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksien parantaminen. Alkutuottajien sopimusasemaa parannetaan avoimella, elintarvikeketjun eri osien kustannuksia kuvaavalla tilastoinnilla ja edistämällä kustannusindeksien käyttöönottoa osapuolten välillä elintarvikemarkkinavaltuutetun ehdotuksen mukaisesti sopimusvapautta loukkaamatta.*
- *MAKA-raportti: Julkiset hankinnat on yksi keskeinen elintarvikeketjun osapuoli, joka pystyy kilpailuttamisen sääntelyn puitteissa merkittävästi vaikuttamaan hankintojen kestävyYTEEN. Suomalaisen elintarvikeketjun asemaa julkisissa hankinnoissa on syytä tarkastella uudestaan esimerkiksi tuotteissa, jotka on tuotettu EU-lainsäädännön minimitasoa heikommassa olosuhteissa. Lisäksi sopimusten kesto- ja tarkastuslausekkeiden käytännöt tulee arvioida.*

Huoltovarmuus

- *Hallitus selvittää tarpeen ja mahdollisuudet uudistaa yleistä julkisten hankintojen sääntelyä EU-sääntelyn puitteissa siten, että huoltovarmuustarpeet tulevat riittävästi huomioiduiksi.*

Elintarvikkeet ja huoltovarmuus

Hankintalain tavoitepykälän (2§:n 1 momentti) muutos ja selkeyttäminen

→ korostetaan mm. huoltovarmuuden ja turvallisuusnäkökohtien sekä ympäristöominaisuuksien huomioon ottamista

2 § Lain tavoitteet

Lain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä sekä edistää laadukkaiden, innovatiivisten, ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävien hankintojen tekemistä. Lain tavoitteena on huomioida huoltovarmuuden ja turvallisuusnäkökohtien toteutuminen julkisissa hankinnoissa sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Perustelut:

- Elintarvikkeet: kestävät ja vastuulliset elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat edistävät ympäristön kannalta hyvien viljelytapojen, elintarviketurvallisuuden ja ravitsemuksen sekä eläinten hyvinvointia ja terveyttä edistävien tuotanto-olosuhteiden huomioon ottamista elintarvike- ja ruokapalveluhankinnoissa.
- Huoltovarmuus: viitataan 71 §:ään, jonka mukaan hankintayksikkö voisi huomioida huoltovarmuustavoitteita asettamalla hankintalain 71 § mukaisesti hankinnan kohdetta kuvaavissa määritelmässä turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskevia ehtoja.

Varautumisen ja huoltovarmuuden huomioiminen

Hankinnan kohteen kuvaus (71 § uusi 4. momentti):

Hankintayksikkö voi hankinnan kohdetta kuvaavissa määritelmissä asettaa turvallisuutta ja varautumista koskevia ehtoja, joilla voidaan varmistaa hankittavan tuotteen, palvelun tai urakan tarjouspyynnössä edellytetty saatavuus, toimivuus ja häiriötön käyttö hankinnan kohteen koko elinkaaren ajan. Varautumiseen liittyvät hankinnat voidaan kilpailuttaa ennakolta ehdolla, jonka mukaan tavarat, palvelut tai urakat hankintaan vain, jos tarjouspyyntöasiakirjoissa määritelty kriisi- tai vastaava tilanne uhkaa tai vallitsee.

Ehdot voisivat koskea muun muassa hankintayksikön toiminnalle välttämättömien tuotteiden ja palveluiden tuottamista, logistiikkaa ja toimitusehtoja sekä jatkuvuuden hallintaa häiriötilanteissa.

- Turvallisuus ja huoltovarmuus:** Hankintayksiköt voivat arvioida mm. korkeariskisten tuotteiden ja palveluiden vaikutuksia turvallisuuteen ja asettaa ehtoja toimitusketjulle, logistiikalle ja jatkuvuudenhallinnalle.
- Riskienhallinta:** Tarjouksista voidaan sulkea pois tuotteet, palvelut tai toimijat, joiden turvallisuus- tai huoltovarmuusriskit eivät ole hyväksyttävällä tasolla.
- Kriisitilanteisiin varautuminen:** Mahdollisuus hankintoihin, jotka astuvat voimaan vasta poikkeusoloissa tai häiriötilanteissa.
- Tietojen ja palvelujen sijainti:** Hankintayksikkö voi vaatia tietojen säilytystä EU- tai ETA-alueella ja ottaa huomioon esimerkiksi tietoturvaan liittyvät seikat.
- Ennakointi:** Hankintoja voidaan kilpailuttaa ja sopimuksia solmia etukäteen varautumisen vuoksi, vaikka hankinnan tarkkaa sisältöä ei ole vielä tiedossa.

Tarjoajan poissulkeminen 81 § uusi 12 kohta

Hankintayksikkö voisi sulkea tarjouskilpailusta pois tarjoajat, ehdokkaat tai toimitusketjut, jotka on määritelty korkean riskin toimittajiksi, tai joiden luotettavuus on riittämätön, aiheuttaen ilmeisen riskin kansalliselle turvallisuudelle tai huoltovarmuudelle.

- 1.Korkean riskin toimittajat:** Tarjoajat voidaan sulkea pois, jos komissio tai muu viranomainen on luokitellut niiden tuotteet, palvelut tai toimitusketjut korkean riskin piiriin.
- 2.Toimitusketjun tarkastelu:** Poissulkemisperuste voi koskea myös alihankkijoita ja voimavarayksiköitä, jonka vaihtamista hankintayksikkö voisi vaatia
- 3.Maantieteellinen ja toiminnallinen riski:** Arviointi voi kohdistua myös alueellisiin infrastruktuureihin, tiettyihin toimijoihin tai palveluihin, jos riskit olisivat merkittäviä ja turvallisuudelle ilmeisiä.
- 4.Riippuvuussuhteet:** Poissulkemisperuste voidaan ulottaa tilanteisiin, joissa tarjoaja käyttää korkean riskin toimittajan tuotteita osana tarjousta ilman suoraa sopimussuhdetta kyseiseen toimittajaan.
- 5.Riskiarviointi:** Päätöksenteossa voidaan hyödyntää yritysturvallisuusselvityksiä (Laki 726/2014).

SOTE-hankinnat

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Hallitusohjelmakirjaus ja sen toteuttamistapa

Tehdään selvitys hankintalaista ja julkisten hankintojen prosesseista sote-sektorin hankintojen osalta, jossa varmistetaan, että hankintojen toteuttaminen on mahdollisimman tehokasta ja kilpailutukset onnistuvat. On kuitenkin varmistettava, että esimerkiksi elämänmittaisissa palveluissa tulee huomioiduksi palveluiden jatkuvuus.

Tausta:

- Voimassaolevan hankintalain 12 luvussa säädetty SOTE-palvelujen laatuvaatimuksista
- SOTE-uudistuksen tultua voimaan sääntely on osoittautunut päällekkäiseksi SOTE-järjestämislain kanssa, jossa on säädetty palveluntuottajien vaatimuksista hankintalakia yksityiskohtaisemmin ja laajemmin

HE-luonnos

Hankintalain erilliset SOTE-säännökset (107-115§) kumotaan lukuun ottamatta suoramarkkintaa erityistilanteissa (HO-kirjauksen huomiointi)

- 110§: asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaaminen hankintalain 40 §:ään

Oikeussuoja

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Hallitusohjelmakirjaukset

Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvontaa vahvistetaan ja perustetaan hankintatietokanta, joka mahdollistaa kehitystoimien ja lainsäädäntömuutosten arvioinnin, parhaiden käytäntöjen levittämisen ja väärinkäytösten havaitsemisen.

Tausta: nykyisellään KKV valvoo EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja sekä SOTE-hankintoja

- **HE-luonnoksessa** KKV:n harjoittama hankintavalvonta ulotetaan kansallisen kynnysarvon ylittäviin rakennusurakoihin (EU-kynnysarvo verraten korkea, 5,538 miljoonaa euroa)
- Hankintatietokantaa koskevan kirjauksen toteutus VM:n vastuulla

Sanktioidaan suoramankinnan ja pakollisen sopimusmuutosilmoituksen ilmoittamatta jättäminen.

- Toteutetaan hankintalain jälki-ilmoittamista koskevan velvoitteen täsmentämisellä.
- Sanktiointi VM:ssä valmistelussa olevan hankintatietolain jälki-ilmoittamista koskevan sanktioinnin yhteydessä.

Muut kuin hallitusohjelmasta tulevat muutokset

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ei-hallitusohjelmälähtöiset muutokset - nostoja

Hankintojen vastuullisuus

HE-luonnos:

- Hankintalain tavoitepykälän muutos: taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys lain tavoitteiksi
- Törkeät ympäristörikokset sekä törkeä kirjanpitorikos pakollisiksi poissulkemisperusteiksi
- Lisäksi: luovutaan rikosrekisteriotteista pakollisten poissulkemisperusteiden ainoana todentamiskeinona
  - Rikosrekisteriotteiden rinnalla poissulkeminen todennettaisiin tarjoajan vakuutuksella vahvistetulla ilmoituksella.

Säädöshuolto mm.

- Alihankkijoita ja voimavarayksiköitä koskeva selvennys

Ei-hallitusohjelmälähtöiset muutokset - nostoja

Hankintojen kaksikielisyys

HE-luonnos:

- Selkeytys jonka mukaan kansallisen hankinnan voi julkaista sekä suomen että ruotsin kielellä
- Hankintayksikkö voi lisäksi julkaista ilmoituksen yhdellä tai useammalla muulla kielellä (esim. englanniksi)
- Mahdollistaa kilpailun lisäämisen julkisissa hankinnoissa ja edistää kielilain velvoitteiden toteutumista

Seuraavaksi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Jatkovaiheista

- Mietintö lausuntokierrokselle, lausuntoaikaa 11.3.2025 saakka
- <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=ace05d59-c8e0-41c3-acbb-1c87e4cd1a23>
- Lausuntokierroksen yhteydessä tarkennetaan vaikutusten arvioita eri osakokonaisuuksien kokonaisuuksien osalta (erityisesti sidosyksikkösääntely)
- Esitys eduskuntaa syysistuntokaudella 2025.

Kiitos!

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet